

Ivo Glavaš

Konferencija znanstveno-
stručne radionice 3D *Sebenico*.
*Documentation, Preservation
and Valorisation of
Venetian-era Fortification
as a Cultural Heritage Route*

FOTO V. Baranović

U organizaciji Sveučilišta u Firenci, Sveučilišta u Paviji, Sveučilišta u Padovi, Sveučilišta u Veneciji, Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu i Javne ustanove u kulturi Tvrđava kulture Šibenik u Šibeniku se od 16. do 24. veljače 2024. održavala međunarodna znanstveno-stručna radionica pod naslovom *3D Sebenico. Documentation, Preservation and Valorisation of Venetian-era Fortification as a Cultural Heritage Route*. Radionica je rezultat jednogodišnje suradnje na projektu 3D snimanja utvrda na nekadašnjem teritoriju šibenske srednjovjekovne i ranonovovjekovne komune. Kako su sami organizatori radionice naveli u službenom deplijanu, projekt je bio namijenjen promociji konzervacije i očuvanja kulturne baštine iz razdoblja vladavine Mletačke Republike u Veneciji, Istri, Dalmaciji i uopće na Mediteranu, a radionica posebno usmjerena na studente diplomskih studija, doktorande i mlade istraživače. Grad Šibenik bio je partner u organizaciji radionice.

Središnji dio radionice bila je konferencija koja je održana 23. veljače u edukacijskom kampusu Tvrđava sv. Ivana u Šibeniku. Organizatori konferencije bili su Sandro Parrinello sa Sveučilišta u Firenci, Darka Bilić s Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu, Ludovica Galeazzo sa Sveučilišta u Padovi, Josip Pavić iz Javne ustanove Tvrđave kulture Šibenik i Francesca Picchio sa Sveučilišta u Paviji. Projekt je financirala talijanska regija Veneto. Partneri s talijanske strane bili su sveučilišta u Firenci, Paviji i Padovi, Grad Verona i

Institut za kulturna dobra regije Veneto te s hrvatske strane Javna ustanova Tvrđave kulture Šibenik i Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu. Znanstvenici s Instituta na konferenciji su sudjelovali u sklopu istraživačkog projekta *Od lokalnog do regionalnog. Umjetnost Jadranske Hrvatske od srednjeg vijeka do 19. stoljeća*, koji se financira sredstvima Europske unije u okviru programa NextGeneration EU. Konferencija je bila podijeljena na dvije zasebne tematske cjeline s po šest izlaganja, s Andrejem Žmegačem s Instituta za povijest umjetnosti kao pozvanim predavačem i okruglim stolom o izazovima obnove fortifikacijske baštine na završetku konferencije. Radni jezik konferencije bio je engleski.

U uvodnom dijelu konferencije Sandro Parrinello predstavio je projekt *3D Sebenico*. Andrej Žmegač dao je izlaganjem *Venetian fortifications in Dalmatia in the 15th century* presjek uspostave mletačke vlasti u Dalmaciji početkom 15. stoljeća i utvrđivanja dalmatinskih komuna s naglaskom na izgradnji i ojačavanju mletačkih kaštela. Posebnu pažnju posvetio je novopronađenom crtežu sjeveroistočnih gradskih bedema Šibenika, s Kopnenim vratima iz prve polovice 17. stoljeća.

Prvu tematsku cjelinu konferencije pod naslovom „City fortifications and defence of Šibenik district”, otvorila je Darka Bilić izlaganjem pod naslovom *Castello and Strada di soccorso. Fortifying the Venetian position within the city limits*. Predstavila je šibenski „put spasa” (*strada del soccorso*) koji je kao specifični fortifikacijski element, nakon uspostave mle-

Uvodni govor Josipa Pavića
(Tvrđava kulture Šibenik), jednog
od organizatora konferencije
Foto V. Baranović.

CONFERENCE PROGRAMME

ST. JOHN'S FORTRESS **ŠIBENIK**

FEBRUARY, 23rd 2024

Organisers
Sandro Parrinello, *University of Florence*
Darka Bilić, *Institute of Art History*
Ludovica Galeazzo, *University of Padua*
Josip Pavić, *PCI Fortress of Culture Šibenik*
Francesca Picchio, *University of Pavia*

09:30 | INTERNATIONAL GREETINGS

City of Šibenik
PCI Fortress of Culture Šibenik
Institute of Art History
Veneto Region:
Dott. Luigi Zanin - Dirigente Unità Cooperazione Internazionale

Sandro Parrinello
Presentation of the Project "3D SEBENICO"

10:00 | KEYNOTE

Andrej Žmegač
Venetian Fortifications in Dalmatia in the 15th century

10:30 | CITY FORTIFICATIONS AND DEFENCE OF ŠIBENIK DISTRICT

10:30 | Darka Bilić
Castello and Strada di soccorso. Fortifying the Venetian position within the city limits

10:50 | Josip Pavić
Dolac defence wall and city walls. Fortification of the city towards its hinterland

11:10 | Ludovica Galeazzo
Archival sources for the history of Šibenik's fortifications in Venetian archives

11:40 | COFFEE BREAK

12:00 | Andrija Nakić
The Wall of Oštrica and other walled peninsulas around Šibenik

12:20 | Ivan Alduk
An example of district defence. Fort Znoilo of Trogir

12:40 | Ivo Glavaš
Forts of Šibenik nobility in Šibenik district

13:15 | LUNCH

15:00 | DIGITAL DOCUMENTATION INTERPRETATION, AND RESTORATION METHODS

15:00 | Sandro Parrinello
Methods and results of research analysis on Adriatic Fortifications

15:20 | Matteo Bigongiari, Francesca Picchio, Gianlorenzo Dellabartola, Federico Bontempo
Transitioning from Reality to Digital: Methodological Systems and 3D survey application in Analyzing the Oštrica Wall Case Study

15:40 | Anna Dell'Amico, Alberto Pettineo, Lorenzo Mariotti
Maintaining the Past: Fast survey and photogrammetry methods for the representation of the fortified heritage

16:00 | COFFEE BREAK

16:20 | Iliaria Malvone
Visualizing Heritage: Video Documentation of Research and Survey Activities

16:40 | Tomislav Zojčeski
Non-destructive research methods of architectural heritage. Lidar surveying of Šibenik district Fortifications

17:00 | Myriam Pilutti Namer, Chiara Tomaini
Conservation and restoration of archaeological sites and artefacts at IVBC, Venice: best practices and case studies

17:20 | ROUNDTABLE Challenges in the processes of revitalisation and restoration of fortified built heritage

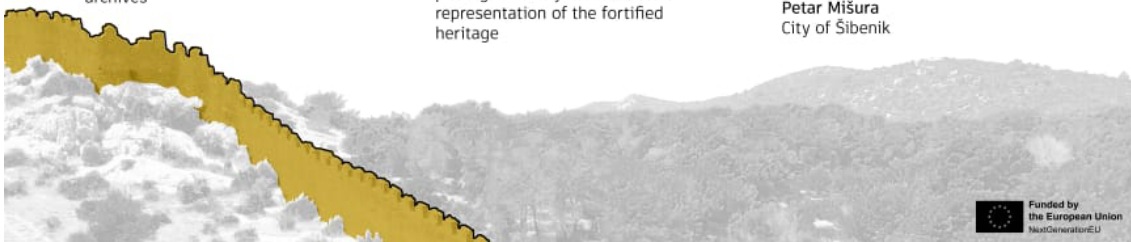
Sandro Parrinello
University of Florence

Myriam Pilutti Namer
Cà Foscari University of Venice/
Venetian Institute for Cultural Heritage

Gorana Barišić Bačelić
PCI Fortress of Culture, Šibenik

Angela Bujas
Conservation office in Šibenik, Croatian Ministry of Culture and Media

Petar Mišura
City of Šibenik

Funded by
the European Union
NextGenerationEU

tačke vlasti u Šibeniku u prvoj polovici 15. stoljeća, sagrađen od mora prema kaštelu sv. Mihovila. Kroz komparativnu analizu sličnih primjera na fortifikacijama u Italiji (Padova, Rim, Perugia, Vicopisano), razjasnila je funkciju i povijesni razvoj *strade del soccorso* u Šibeniku. Josip Pavić iz Javne ustanove Tvrđava kulture Šibenik izlaganjem pod naslovom *Dolac defence wall and city walls. Fortification of the city towards its hinterland* predstavio je nova istraživanja povezana s kronologijom nastanka šibenskih gradskih bedema i posljednjeg bedema koji je sagrađen da štiti tadašnje gradsko predgrađe Dolac (*Borgo di Mar*). Izlaganjem *Archival sources for the history of Šibenik's fortifications in Venetian archives*, Ludovica Galeazzo dala je pregled venecijanskih arhivskih izvora kako za gradske fortifikacije tako i za utvrde u obalnom dijelu i neposrednom zaleđu šibenskog distrikta. Andrija Nakić iz Javne ustanove Tvrđava kulture Šibenik izlaganjem *The Wall of Oštrica and other walled peninsulas around Šibenik* donio je najnovija istraživanja obrambenih bedema na istaknutim poluotocima na teritoriju šibenske srednjovjekovne komune, koji su služili za zaštitu zavisnog i distriktualnog stanovništva od Osmanlija, s posebnim naglaskom na poluotok Oštrica kod šibenske Grebaštice. Ivan Alduk iz Ministarstva kulture i medija, Konzervatorskog odjela u Imotskom, u izlaganju pod naslovom *An example of district defence. Fort Znoilo of Trogir* prikazao je recentna istraživanja trogirске komunalne tvrđave Znoilo, u kontekstu obrane teritorija srednjovjekovnih komuna Splita i Trogira od Osmanli-

ja. Ivo Glavaš iz Ministarstva kulture i medija, Konzervatorskog odjela u Šibeniku imao je izlaganje pod naslovom *Forts of Šibenik nobility in Šibenik district* u kojem se osvrnuo na obranu istočnog dijela šibenskog teritorija od Osmanlija (kaštel Vrpolje, utvrdu Parisotto i kaštel Andreis), koju su inicirali plemići.

Drugu tematsku cjelinu pod naslovom „Digital documentation, interpretation and restoration methods” otvorio je Sandro Parrinello izlaganjem pod naslovom *Methods and results of research analysis on Adriatic fortifications*, kojim je na primjerima Zadra, Trogira i utvrda u Boki kotorskoj na pregledan način izložio korištenje suvremenih digitalnih metoda kod dokumentiranja fortifikacija. Matteo Bigongiarri i Gianlorenzo Dellabartola sa Sveučilišta u Firenci te Francesca Picchio i Federico Bontempo sa Sveučilišta u Paviji izlaganjem pod naslovom *Transitioning from reality to digital: methodological systems and 3D survey application in analyzing the Oštrica wall case study* prikazali su metodu laserskog skeniranja i fotogrametrijskog snimanja fortifikacija iz blizine. Na istovrsnu tematiku izlaganje pod naslovom *Maintaining the past: fast survey and photogrammetry methods for the representation of the fortified heritage* imali su Anna Dell’Amico sa Sveučilišta u Paviji te Alberto Pettineo i Lorenzo Mariotti sa Sveučilišta u Firenci. Ilaria Malvone sa Sveučilišta u Firenci izlaganjem pod naslovom *Visualizing heritage: video documentation of research and survey activities* dala je videopregled tijekom istraživanja talijanskoga znanstvenog tima na

Talijanska postdoktorandica
Anna Dell'Amico prilikom
snimanja bedema u Grebaštici
Foto V. Baranović

prostoru Šibenika. Tomislav Zojčeski iz tvrtke Ruina d.o.o. iz Šibenika priopćenjem pod naslovom *Non-destructive research methods of architectural heritage. Lidar surveying of Šibenik district fortifications* prikazao je istraživanje baštine na prostoru nekadašnjega srednjovjekovnog šibenskog distrikta, gradine u Gorišu, utvrde Zvonik u Mirlović Zagori, skradinskoga kaštela, povijesne jezgre Šibenika i šibenske tvrđave sv. Ivana, tehnologijom LiDAR. O praksama konzervacije i restauracije arheoloških nalazišta priopćenjem pod naslovom *Conservation and restoration of archaeological sites and artefacts at IVBC, Venice: best practices and case studies* govoriše su Myriam Pilutti Namer i Chiara Tomaini, obje sa Sveučilišta u Veneciji.

Konferencija je završila okruglim stolom pod radnim naslovom *Challenges in the processes of revitalisation and restoration of fortified built heritage*, u kojem su sudjelovali Sandro Parrinello, Myriam Pilutti Namer, Gorana Barišić Bačelić, ravnateljica Javne ustanove Tvrđava kulture Šibenik, Andrej Žmegač, Angela Bujas, voditeljica Područnog odjela za konzervatorske poslove u Šibeniku Ministarstva kulture i medija, i Petar Mišura, pročelnik Odjela za gospodarstvo, poduzetništvo i razvoj Grada Šibenika. ✕

